

ОБ'ЄКТИ ЗАХИСТУ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ОСІБ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

БУРДОЛЬ Вадим В'ячеславович - здобувач вищої освіти третього освітньо-наукового рівня (доктор філософії з Права) Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний Інститут»

ORCID:0000-0003-0776-4612

DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2024.4.40>

Стаття присвячена дослідженню питань системи явищ, які виступають об'єктами захисту під час застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві. Відмічено, що дослідження вказаного питання є актуальним для підвищення ефективності діяльності з застосування заходів безпеки до учасників кримінального провадження. Зроблено висновок, що в поняття «об'єкт захисту» у фахових джерелах, правовій науці та нормативних актах віднаходиться єдине за змістом сприйняття, яке засновано на загально вживаному його значенні. У результаті праведного дослідження встановлені певні розбіжності між наявним фактичним станом та бажаною моделлю системи об'єктів захисту під час забезпечення безпеки учасників кримінального провадження. Такий стан не гарантує дієвості й ефективності захисту особи у кримінальному провадженні, а також не сприяє створенню умов для належного відправлення правосуддя. У роботі обґрунтована позиція, що з урахуванням реалізації у кримінальному процесуальному праві як його ідеологічної основи засади гуманізму та здійснення нормативно-правової регламентації кримінального провадження з позиції людиноцентризму до числа об'єктів захисту під час забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, варто віднести широке коло явищ, які забезпечують охорону всього спектра прав та законних інтересів особи-учасника кримінального провадження. До числа таких об'єктів захисту пропонується віднести: життя, здоров'я, власність,

інші особисті немайнові та майнові права та інтереси особи, належне здійснення наданих учасникам кримінального провадження прав і виконання покладених на них обов'язків.

Ключові слова: кримінальне провадження, кримінальне процесуальне законодавство; об'єкти захисту; процесуальні гарантії; забезпечення безпеки; безпека учасників кримінального судочинства; відправлення правосуддя.

Постановка проблеми

Важливим аспектом застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, є питання встановлення явищ, на які відбувається посягання і які виступають безпосередніми об'єктами захисту під час застосування відповідних заходів безпеки. Їх всебічне виявлення та нормативно-правове опосередкування відіграє важливу роль у створенні передумов для належної реалізації мети цього інституту кримінального процесуального права забезпечувального характеру. Тож дослідження проблематики об'єктів захисту під час забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, є актуальним для удосконалення цього інституту та умовою підвищення ефективності захисту учасників кримінального провадження у конкретних ситуаціях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Тематиці безпеки учасників кримінального провадження, підстав, умов та порядку

застосування заходів її забезпечення присвячено праці таких вчених як: В.В. Бурлака, С.В. Гайду, І.В. Гловюк, О.О. Гриньків, О.В. Ільченко, Б.М. Качмар, А.О. Ляш, В.І. Маринів, П.С. Михайлов, А.М. Орлеан, Д.П. Письменний, А.В. Свінцицький, П.В. Серебрянський, Г.К. Тетерятник, О.Г. Шило та інші. Разом з тим, питання об'єктів забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства достатньою мірою не стало предметом окремого наукового дослідження, а тому воно не втрачає своєї актуальності з огляду на потребу приведення кримінального провадження України відповідно до вимог міжнародних та європейських стандартів у сфері кримінального судочинства.

Мета статті

Метою статті є дослідження кризь призму засади гуманізму та людиноцентризму в праві системи об'єктів захисту під час забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві.

Виклад основного матеріалу

На початку дослідження основного питання відмітимо, що поняття «об'єкт» в одному з його значень тлумачиться як «явище, предмет, особа, на які спрямована певна діяльність, увага і т. ін.» [1, с. 635]. Відповідно, беручи до уваги значення слова «захист» (захист, у, ч. 1. дія за знач. захищати – 1. Обороняти, охороняти кого-, щонебудь від нападу, замаху, удару, ворожих, небезпечних і т. ін. дій. 2. Пильно стежити за недоторканністю чого-небудь і багато робити для цього [1, с. 339]), можна навести значення поняття «об'єкт захисту», попередньо охарактеризувавши його як: явища, предмети, особи, нормальному існуванню яких створюється загроза від нападу, замаху, удару, ворожих, небезпечних дій, і тому вони є предметом пильної уваги та щодо них здійснюється певна діяльність по їх охороні (захисту) задля забезпечення їх недоторканності та нормального існування (буття). Така увага та захист здійснюються та обумовлюються, на наш погляд, у тому числі через те, що ці об'єкти мають певну цінність та значення.

У юридичній науці при використанні поняття «об'єкт» мова насамперед йде про об'єкти правових відносин. Зокрема в джерелах з теорії держави та права вказується, що об'єктом правовідносин є матеріальне або нематеріальне благо, на використання, одержання, передавання або охорону якого спрямовані суб'єктивні права та юридичні обов'язки учасників правових відносин і заради або щодо яких вони вступають у правовідносини [2, с. 237]. Отже, це певне явище соціальної дійсності (матеріальне або нематеріальне благо), яке через важливе значення (використання, одержання, передавання) для учасників суспільних відносин охороняється державою, у тому числі через наділення їх суб'єктивними правами та юридичними обов'язками, які дають можливість доступу у різних формах до цього блага.

Своєю чергою поняття «об'єкт» змістовно досліджено у науці кримінального права як один з елементів поняття «склад злочину», а саме «об'єкт злочину». Зокрема науковці визначають його як поставлені під охорону закону про кримінальну відповідальність суспільні відносини, яким у результаті вчинення злочину спричинюється істотна шкода або створюється загроза її спричинення [3, с. 88]. З наведеного звернемо увагу на такі ознаки об'єкта злочину як: це певні суспільні відносини; існує загроза спричинення їм шкоди; важливість та значущість цих відносин обумовлює потребу в їх охороні; для охорони цих відносин використовуються спеціальні засоби кримінального права.

Як приклад використання поняття «об'єкт» у нормативно-правових актах, то, приміром, можемо зустріти відповідні терміни у ст. 1 Законі України «Про критичну інфраструктуру» (об'єкт критичної інфраструктури), у ст. 2 Законі України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» (об'єкти захисту в системі). З аналізу відповідних статей вказаних законів можна вивести такі ознаки досліджуваного поняття як: фізичне виділення об'єкта, визнання його значущості (важливі), існує можливість посягання на них та завдання в наслідок цього шкоди пов'язаним із ними

явищам. Саме через це вказані об'єкти підлягають захисту.

Тобто можна зробити висновок, що поняття «об'єкт» у фахових джерелах, юридичній науці та нормативних актах віднаходить в цілому єдине за змістом сприйняття, яке засновано на загально вживаному значенні цього слова. Відповідно поняття «об'єкт захисту» у його застосуванні до теми цього дослідження може бути охарактеризовано як певна сукупність явищ, певні предмети, сама особа, яка бере участь у кримінальному судочинстві, якій через участь у кримінальному провадженні загрожує небезпека від протиправних посягань і через це вона підлягає захисту завдяки вжиттю відповідних заходів.

З'ясувавши загальний зміст поняття «об'єкт захисту» стосовно сфери кримінального провадження, проведемо аналіз всебічності відображення відповідних об'єктів захисту у нормативно-правових актах та положеннях правової доктрини, що стосуються провадження по застосуванню заходів безпеки учасників кримінального судочинства.

У ст. 1 спеціального Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» законодавець як об'єкти захисту від протиправних посягань визначає життя, житло, здоров'я та майно осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві [4]. Звісно, кожний об'єкт є важливим і цінним для особи, а вплив на нього завдає особі шкоди, часом непоправної. І з першого погляду цей нормативно-правовий акт містить опис істотних та цінних явищ та об'єктів, вплив на які може перешкодити належному відправленню правосуддя. Але наскільки цей перелік узгоджується з іншими приладами нормативно-правового визначення кола об'єктів захисту, наприклад Конституцією України, КПК України тощо? І чи не створюється ситуація, коли існують певні об'єкти захисту, які не охоплені цим законом та захист яких не забезпечується, але вплив на які може унеможливити створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя.

Так, як приклад, у Законі України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» у ст. 1 до числа об'єктів

захисту віднесено: виконання обов'язків і здійснення наданих прав, життя, здоров'я, житло і майно суддів Конституційного Суду України, суддів та працівників апаратів судів, працівників правоохоронних органів та їх близьких родичів [5]. Порівнюючи вказані закони, можна побачити, що між цими нормативно-правовими актами існують певні відмінності. Насамперед вони стосуються віднесення у вказаному законі до об'єктів захисту таких явищ як виконання обов'язків і здійснення прав. Також у ньому розмежовуються як окремі об'єкти захисту житло і майно. У Законі України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» ці явища охоплені одним поняттям «майно».

У судовій практиці, пов'язаній з реалізацією норм вказаних вище законів (постанови Пленуму Верховного суду України «Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів» від 26 червня 1992 року № 8, «Про застосування законодавства, що передбачає державний захист суддів, працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у судочинстві» від 18 червня 1999 року № 10) мова йшла про те, що об'єктами захисту є життя, здоров'я, гідність та власність [6], або об'єктами захисту, які зазнають погроз, посягань, виступають життя, здоров'я, честь, гідність, житло, майно вказаних осіб [7]. Відмітимо, що певна різниця між цими актами судової влади полягає у посиланні у постанові від 26 червня 1992 року № 8 на власність як об'єкт захисту, у той час, як у постанові від 18 червня 1999 року № 10 мова йде про житло та майно, але обидва акти включають як окреме явище честь та гідність особи. Узагальнюючи акти судового тлумачення, можна констатувати, що у судовій практиці відсутня узгоджена позиція стосовно бачення змісту об'єктів захисту щодо особи у кримінальному провадженні. Зміст цієї позиції переважно відповідає положенням чинного законодавства, присвяченим питанням заходів безпеки щодо особи у кримінальному провадженні. Хоча це не виключає певних спроб розширення

переліку об'єктів захисту особи у сфері кримінального судочинства.

Саме тому вважаємо за доцільне розглянути не тільки нормативний та аспект судового тлумачення питання об'єктів захисту під час забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, а й бачення можливих варіантів розв'язання цього питання у юридичній науці.

Щодо позиції науковців, то, приміром, О. Шило та В. Маринів вважають об'єктами захисту від тиску, погроз та посягань, які перешкоджають виконанню учасниками кримінального провадження своїх обов'язків, їх життя, здоров'я, житло чи майно [8, с. 158, 160, 163]. Тобто автори презентують позицію, засновану на нормах Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві». Схожа позиція висловлена у роботах О.О. Гриньків, А.О. Ляш, О.Д. Котової [9, с. 114; 10, с. 8]. Таким чином, звернемо увагу, що частина науковців дотримується закріпленого у законодавстві бачення системи об'єктів, які підлягають захисту щодо особи у сфері кримінального судочинства. Представники цієї точки зору не вбачають підстав для розширення переліку таких об'єктів, які підлягають захисту у разі виникнення загрози учасникам кримінального провадження. Це можна пояснити як певною усталеністю такого підходу у юридичній науці, адже Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» був ухвалений ще у 1993 році, що не могло не вплинути на формування позицій науковців з цього питання.

Однак відмітимо, що у працях вчених-юристів та практиків зустрічаються спроби якщо не висловити пропозицію щодо розширення переліку об'єктів, які підлягають захисту щодо особи у сфері кримінального судочинства, то принаймні започаткувати відповідну дискусію з цього приводу.

Так, проаналізувавши роботи М. Іванця, Б.М. Качмар, П.С. Михайлова, М.В. Тимчаль, в яких вони досліджували ті чи інші аспекти забезпечення безпеки учасників кримінального процесу, можна виявити, що окрім «традиційних» об'єктів захисту вказані вчені до числа відповідних об'єктів зо-

крема відносять «честь», «гідність», «репутація особи» або «ділова репутація», «особисте життя», «законні інтереси», також зустрічається посилання на те, що поняття «майно» та «житло» охоплюється поняттям «власність» [11, с. 94; 12, с. 248; 13, с. 410-411; 14, с. 44]. І, як вбачається, позиція цих авторів заслуговує на підтримку.

Так, щодо «честі» та «гідності», то вважаємо, що таке доповнення має право на існування, адже ці аспекти буття людини мають для кожного неабияке значення. Зокрема ці явища у ст. 3 Конституції України визнані поряд з людиною найвищою соціальною цінністю. Це вказує на можливість видалення цих явищ як самостійних об'єктів захисту особи у сфері кримінального судочинства. Щодо віднесення до об'єктів захисту особи у кримінальному судочинстві її репутації та особистого життя зауважимо наступне. Насамперед звернемо увагу, що у ст. 34 Конституції України зазначається, що здійснення прав на вільне вираження своїх поглядів і переконань може бути обмежене законом для захисту репутації або прав інших людей [15]. Тобто репутація людини розглядається як самостійний об'єкт захисту. Стосовно особистого життя особи як життєво важливої частини її буття, то, поза усіляким сумнівом, воно підлягає захисту. На це зокрема вказує ст. 32 Конституції України, відповідно до якої ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України [15]. Відповідно вважаємо, що є всі підстави особисте життя вважати самостійним об'єктом захисту у сфері кримінального судочинства. Відмітимо, що приватне (особисте і сімейне) життя відповідно до ст. 15 КПК України є гарантованим правом особи та відповідно об'єктом захисту під час кримінального провадження.

З приводу законних інтересів як об'єкта захисту, то свого часу Конституційний Суд України, надаючи визначення поняття «охоронюваний законом інтерес», прямо вказав, що це самостійним об'єктом судового захисту та інших засобів правової охорони [16]. Тобто законний інтерес це не тільки самостійне і тісно пов'язане з поняттям права особи явище. А що є важливим, то

це той факт, що Конституційний Суд України визнає його самостійним об'єктом захисту та правової охорони. Поміж завдань кримінального провадження, вказаних у ст. 2 КПК України, мова також йде саме про охорону законних інтересів учасників кримінального провадження. Тому цілком обґрунтованим є припущення тих авторів, які вказуючи на права та свободи учасників кримінального провадження, як об'єкт охорони та захисту доповнюють його і посиленням на поняття «законний інтерес».

Також хотіли б звернути увагу на той момент, що до числа об'єктів захисту як у законодавстві, судовій практиці та правовій доктрині доволі часто зустрічаються такі поняття як «власність», «майно» та «житло». Вважаємо, що для розв'язання цього питання варто звернутися до цивільного права. Так, аналіз ст. ст. 1, 177, 179, 190 ЦК України дає підставу для висновку про наступний рядок понять «об'єкти цивільних прав (об'єкти цивільних правовідносин)» – «речі» – «майно» [17]. Однак поряд з ними у ЦК України та інших нормативно-правових актах використовується поняття «власність». Щодо останньої, то вказується, що власність як науковий термін вживається у двох аспектах: в економічному (це присвоєння матеріальних благ) і юридичному (це суспільні відносини власності) [18, с. 127]. Отже, можна сказати, що у цьому сенсі поняття «власність» тісно пов'язано із поняттям «речі» і охоплює поняття «майно».

Щодо співвідношення понять «майно» та «житло», то ст. 379 ЦК України вказує, що житлом фізичної особи є житловий будинок, квартира, інше жите приміщення, призначені та придатні для постійного або тимчасового проживання в них [17], а ст. ст. 380-382 визначають їх як об'єкти права власності. Тобто в економічному сенсі житло характеризується як власність, зокрема особи. У цьому контексті О.О. Гриньків, А.О. Ляш слушно зауважують, що оскільки поняття житла та майна тісно взаємопов'язані (житло – це теж майно, яке належить особі за правом), їх слід поєднувати при зазначенні у Законі, де потрібно вказати не майно, а інше майно [9, с. 121]. Відповідно, підстави для розмежування в актах кримінального

процесуального законодавства понять «майно» та «житло» відсутні, бо поняття «власність» охоплює поняття «житло».

Тож, на наш погляд, з метою забезпечення максимального захисту немайнових та майнових прав учасників кримінального провадження, щодо яких через їх участь у кримінальному провадженні виникла реальна або потенційна загроза цим правам, доцільно використовувати поняття «власність». А вже окремі заходи забезпечення безпеки осіб застосовувати відповідно до конкретних її об'єктів, якими можуть бути як речі, майно так і житло цих осіб.

У контексті розширеного тлумачення об'єктів захисту під час застосування заходів безпеки під час кримінального провадження звернемо увагу на позицію, яку висловив В.В. Гевко. Він зауважує, що практика формується таким чином, що предмет захисту, передусім, розуміють тільки як життя, здоров'я людини або майно, яким вона володіє [19, с. 163]. Але як обґрунтовано додає В.В. Гевко, саме в цьому криється значна помилка, яка і визначає хибну стратегію і тактику діяльності із забезпечення безпеки суб'єктів кримінального судочинства, бо для кожної конкретної людини це можуть бути свої цінності, об'єкти, які вона боїться втратити понад усе [19, с. 163]. Вважаємо, що ця позиція є не тільки обґрунтованою з правової точки зору, оскільки виступає як відображення реалізації у кримінальному процесуальному праві як його ідеологічної основи засади гуманізму, але й з позиції людиноцентризму в праві. Саме тому людина, її права, свободи та законні інтереси, потреби та блага, які належать їй або якими користується людина, у самому широкому плані мають бути об'єктом захисту з боку держави. І сфера кримінального судочинства не повинна бути виключенням з цього розуміння характеру та обсягу виконання державою її правоохоронної функції. Відповідно до цього під час кримінального провадження держава несе відповідальність за охорону та захист людини, її прав, свобод та законних інтересів, потреб та благ. У тому числі завдяки застосуванню заходів безпеки до осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві. І в такому ракурсі саме ціннос-

ті та блага конкретної особи, які вона боїться втратити понад усе, і мають визнаватися об'єктами захисту у кримінальному провадженні поза того чи вказано на них у якомусь нормативно-правовому акті чи ні.

До речі, такими явищами, які є усталеними об'єктами правових відносин, а отже забезпечуються, охороняються та захищаються державою, органами державної влади та їх посадовими особами, у тому числі у сфері кримінального судочинства. Так, у науці теорії держави та права в цілому склалася єдність думок щодо кола явищ, які виступають об'єктами правових відносин. Приміром, до об'єктів правовідносин науковці включають: природні об'єкти; речі і цінності, у тому числі гроші та цінні папери; немайнові блага; результат дій, у тому числі послуг і результати робіт; об'єкти права інтелектуальної власності [2, с. 237-238]. Тобто всі ці об'єкти мають цінність та значення для особи, а відповідно підлягають захисту державою. Таким чином, можна виділити об'єкти правових відносин як найважливіші для особи немайнові блага та цінності, майнові блага та цінності тощо. І кожному з цих об'єктів правовідносин, до яких дотичні учасники кримінальних процесуальних відносин, може загрожувати небезпека через їх участь у кримінальному судочинстві. Відповідно на державу та її органи, їх посадових осіб покладається обов'язок забезпечити охорону та захист цих благ, які належать та гарантуються учасникам кримінального провадження.

Додатковими аргументами на обґрунтування доцільності саме розширеного погляду на об'єкти захисту під час забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, наведемо положення ст. 3 та ч. 1 ст. 68 Конституції України. Тобто базовими та основоположними цінностями, які держава зобов'язується утверджувати та забезпечувати, за діяльність з створення умов для належного існування та реалізації яких вона відповідає перед людиною, і якими є власне людина, її життя, здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека. Тому саме вони мають розглядатися як основа при розв'язанні питання віднесення того чи іншого явища до числа об'єктів захисту під

час застосування заходів забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві. Відповідно честь і гідність, недоторканність і безпека, як і життя та здоров'я, мають охоплюватися поняттям об'єкта забезпечення безпеки особи у кримінальному судочинстві. Вважаємо, що саме такий підхід має бути реалізований в змісті норм досліджуваного інституту кримінального процесуального права.

Висновки

Узагальнюючи наведене стосовно погляду на систему об'єктів захисту під час забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, можемо відмітити, що ця процесуальна діяльність виступає насамперед як процесуальна гарантія прав особи та гарантія створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя. Задля виконання такої ролі об'єктами захисту мають бути ті явища, які є базовими, основоположними цінностями для людини і які знаходять своє закріплення у конституційних принципах статусу людини та засадах кримінального провадження. Тому до числа таких об'єктів захисту під час забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві варто віднести: життя, здоров'я, власність, інші особисті немайнові та майнові права та інтереси цих осіб, а також належне здійснення наданих їм прав і виконання покладених на них законом обов'язків.

Враховуючи наведене, актуальними питаннями для дослідження та пошуку шляхів удосконалення інституту забезпечення безпеки особи у кримінальному судочинстві є: уточнення системи заходів забезпечення безпеки в частині відповідності їх змісту того чи іншого захищеному благу; питання суб'єктного складу учасників суспільних відносин, які виникають у зв'язку з забезпеченням безпеки особи у кримінальному судочинстві; проблематика процесуального порядку застосування заходів забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства. Вважаємо, що їх всебічне вирішення стане основою створення передумов для ефективного виконання завдань кримінального провадження та належної реалізації

мети інституту забезпечення безпеки особи у кримінальному судочинстві.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
2. Теорія держави і права : підручник / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смолодинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина. Х. : Право, 2015. 368 с.
3. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / [А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.] ; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 428 с..
4. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон від 23.12.1993 р. № 3782-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0065414-18#Text> (дата звернення: 06.08.2024).
5. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон від 23.12.1993 р. № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/3781-12#Text> (дата звернення: 06.08.2024).
6. Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів : постанова Пленуму Верховного суду України від 26.06.1992 року № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-92#Text> (дата звернення: 28.04.2024).
7. Про застосування законодавства, що передбачає державний захист суддів, працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у судочинстві : постанова Пленуму Верховного суду України від 18.06.1999 року № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-99#Text> (дата звернення: 28.04.2024).
8. Шило О., Маринів В. Державний захист суддів, працівників суду, правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, як гарантія здійснення правосуддя у кримінальних справах. *Вісник Академії правових наук України*. Х. : Право, 2000. № 2(21). С. 157–66.
9. Гриньків О. О., Ляш А. О. Заходи забезпечення безпеки у кримінальному судочинстві: монографія. Тернопіль: Астон, 2012. 260 с.
10. Котова О. Д. Поняття та порядок застосування засобів забезпечення безпеки в кримінальному провадженні : автореф. дип. роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»: спец. 081 «Право». Миколаїв, 2021. 17 с.
11. Іванець М. Правове забезпечення особистої безпеки працівників органів прокуратури як елемент кадрової політики. *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. Випуск 1 (13). С. 91–95.
12. Качмар Б. М. Щодо дефініції «забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві». *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 1(10), 2016. С. 246–248.
13. Михайлов П. С. Безпека учасників кримінального провадження як правове поняття. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. № 69 (2022). С. 408–411.
14. Тимчаль М. В. Кримінально-правова охорона в Україні осіб, взятих під захист: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) за спеціальністю 12.00.08 (081 – Право). Львів:, 2019. 222 с.
15. Конституція України : Закон від 28.06.1996 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 24.07.2024).
16. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального кодексу України (справа про охоронюваний законом інтерес) : Конституційний Суд України, рішення від 01.12.2004 р. № 18-рп/2004. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v018p710-04#Text> (дата звернення: 24.07.2024).
17. Цивільний кодекс України : Закон від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://>

zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text
(дата звернення: 06.07.2024).

18. Мазур О. С. Цивільне право України : навч. пос. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.

19. Гевко В. В. Характеристика загроз учасникам кримінального провадження. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 2. С. 172–178.

Burdol Vadym,

PhD student of National Aerospace University

«Kharkiv Aviation Institute»

ORCID:0000-0003-0776-4612

**OBJECTS OF PROTECTION WHEN
ENSURING THE SAFETY OF PERSONS
PARTICIPATING IN CRIMINAL
PROCEEDINGS**

The article is devoted to the study of the issues of the system of phenomena that act as objects of protection during the application of security measures to persons participating in criminal proceedings. It is noted that the study of this issue is relevant for increasing the efficiency of activities for the application of security measures to participants in criminal proceedings. It is concluded that the concept of «object of protection» in professional sources, legal science and regulatory acts finds a single perception in content, which is based on its generally used meaning. As a result of the righteous study, certain discrepancies

were established between the existing factual situation and the desired model of the system of objects of protection during ensuring the safety of participants in criminal proceedings. Such a state of affairs does not guarantee the effectiveness and efficiency of the protection of a person in criminal proceedings, and also does not contribute to the creation of conditions for the proper administration of justice. The paper substantiates the position that, taking into account the implementation of the principle of humanism in criminal procedural law as its ideological basis and the implementation of the normative and legal regulation of criminal proceedings from the position of anthropocentrism, the objects of protection when ensuring the safety of persons participating in criminal proceedings should include a wide range of phenomena that ensure the protection of the entire spectrum of rights and legitimate interests of a person participating in criminal proceedings. Such objects of protection are proposed to include: life, health, property, other personal non-property and property rights and interests of a person, the proper exercise of the rights granted to participants in criminal proceedings and the fulfillment of the duties assigned to them.

Keywords: *criminal proceedings, criminal procedural legislation; objects of protection; procedural guarantees; ensuring security; safety of participants in criminal proceedings; administration of justice.*